

Stan de Jong & Koen Voskuil

MAFFIAPARADIJS

Een onthutsend beeld van de
Italiaanse maffia in Nederland

FONDS Bijzondere
JOURNALISTIEKE PROJECTEN

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van het Fonds
Bijzondere Journalistieke Projecten, www.fondsbjp.nl.

Eerste druk 2017

Vierde druk 2018

ISBN 978-90-225-8442-2

ISBN 978-94-023-0894-5 (e-book)

NUR 339

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Omslagbeeld © Erven Steye Raviez

Auteursfoto Stan de Jong © Thijs Bartels

Zetwerk: Elgraphic bv, Vlaardingen

© 2017 Stan de Jong, Koen Voskuil en Meulenhoff Boekeryj bv,
Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De grootste truc van de duivel is ons te laten geloven dat hij niet bestaat.

– CHARLES BAUDELAIRE

INHOUD

De vier maffiatakken	9
Proloog	11
1 De business – inleiding	17
2 Het rijk van Raffaele Imperiale	24
3 Drugs en tulpen: de bloemenveiling in Aalsmeer	38
4 De infiltratie van TNT Milaan	55
5 De voortvluchtigen – inleiding	67
6 Bastarde! Bastarde! Camorra in Zandvoort	73
7 De vrouwen – inleiding	81
8 La Signora	87
9 De handlangers – inleiding	106
10 Steunpunt van de maffia in Nederland	111
11 De moorden – inleiding	130
12 De A12-moorden	139
13 De moord op Giuseppe Lezzi	151
14 Een afrekening maffiastyle	160
15 The News	168
16 De kroongetuigen – inleiding	174
17 Het engelengezicht spreekt	181
18 Superpentito	188
19 De infiltratie, de corruptie en de ondermijning van het gezag – inleiding	193

20	De Antillen als witwasmachine	
	Deel I – Gokkoning Rosario Spadaro	206
21	De Antillen als witwasmachine	
	Deel II – De Corallo-dynastie	213
	Epiloog – Bestrijding van de maffia	234
	Dankwoord	243
	Geraadpleegde literatuur	244
	Verantwoording	246
	Register	252

DE VIER MAFFIATAKKEN

Sacra Corona Unita (SCU)

De Sacra Corona Unita ('Verenigde Heilige Kroon') heeft als thuisgebied Apulië. De SCU bestond eind jaren negentig uit naar schatting drieduizend leden, verdeeld over ruim vijftig clans. De organisatie bestaat uit een aantal bendes met elk zijn eigen specialiteit, zoals de smokkel van sigaretten, drugs, wapens en mensen. Vanwege onderling geweld en de arrestatie van vele kopstukken is de macht van de SCU sinds het begin van dit millennium minder groot geworden.

Camorra

Deze organisatie heeft als thuisgebied Campanië, met Napels als centrum. De Camorra is ontstaan uit het verzet tegen de Spaanse bezetting, en telt zo'n honderd clans met bij elkaar zo'n zeventuizend leden. Specialiteiten zijn afpersing, smokkel van illegalen, valsemunterij, ontvoeringen, witwassen van zwart geld. De Camorra heeft bijvoorbeeld de gemeentelijke afvalverwerking van Napels in de greep.

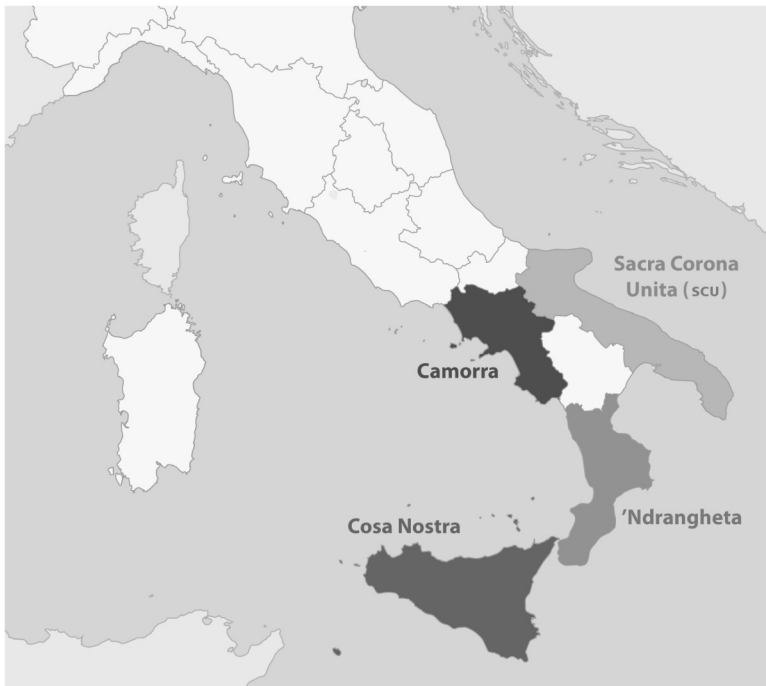
Cosa Nostra

De Cosa Nostra is het bekendst, onder meer dankzij films zoals *The Godfather*. De Cosa Nostra heeft als thuisbasis Sicilië en telt

ongeveer vierduizend leden. De groepering houdt zich met name bezig met overzeese drugshandel, het witwassen van zwart geld, corrupte aanbestedingen, gokken en prostitutie.

'Ndrangheta

Calabrië is de thuishaven van de 'Ndrangheta, letterlijk 'goede mannen' (van het Griekse woord *andragathía* voor moed en deugd). De 'Ndrangheta bestaat uit ongeveer honderdvijftig families met bij elkaar ruim vijfduizend leden. Specialiteiten zijn internationale cocaïne- en wapensmokkel, afpersing en het lenen tegen woekerrentes. Met name in deze organisatie zijn de bloedbanden essentieel, wat het voor de overheid extra moeilijk maakt om haar te bestrijden.

PROLOOG

Het is een opvallend gezelschap dat in april 2011 vlak bij de grens in Limburg wordt aangehouden. De Koninklijke Marechaussee treft vijf Italiaanse mannen en een in Cuba geboren vrouw aan in een Nederlandse huurauto. Een van de Italianen laat een identiteitsbewijs zien. De controleurs vermoeden dat het vals is, waarna de bezitter wordt aangehouden en in een huis van bewaring gestopt. Nader onderzoek wijst uit dat het identiteitsbewijs inderdaad vervalst is.

Een Italiaan met een neppaspoort die zojuist de Nederlandse grens is overgestoken – dan gaan alle sirenes in de justitieketen wel af, zou je denken. Maar nee, een week later besluit de rechtbank de verdachte doodleuk op vrije voeten te stellen vanwege diens penibele gezondheidstoestand. De gezette veertiger heeft net een operatie ondergaan en zou hartklachten hebben, terwijl in het huis van bewaring niet voldoende medische zorg kan worden geboden. De rechtbank stelt wel een borg van tienduizend euro, zodat de Italiaan, wiens identiteit op dat moment nog altijd onbekend is, in elk geval komt opdraven bij de komende rechtszittingen en er niet stiekem vandoor gaat. De borgsom wordt keurig voldaan, maar de verdachte vertrekt met de noorderzon.

Waarschijnlijk zou geen haan naar het gênante incident

hebben gekraaid, als niet in november 2015 de maffiabaas Sebastiano Signati in België zou zijn gearresteerd. Deze 49-jarige *capo* van de 'Ndrangheta is elf jaar eerder in Italië bij verstek tot 27 jaar cel veroordeeld voor de smokkel van drieduizend kilo cocaïne. Dat is een berg wit goud met een straatwaarde van naar schatting honderdvijftig miljoen euro. De maffioso, die de Spaanse bijnaam 'El Supergordo' ('De Superdikke') heeft, is een sleutelfiguur in de drugshandel tussen de Zuid-Amerikaanse kartels en de maffia in Calabrië. De drugshandelaar pendelde vele jaren op en neer tussen België, Nederland, Italië en Zuid-Amerika en voerde via de Rotterdamse haven coke binnen die werd versneden op locaties in Waalse steden als Charleroi en Luik. Daarna werd het in zakken naar Duitsland en Italië getransporteerd.

In januari 2004 ontsnapt Signati aan een Italiaanse politieoperatie. Hij neemt de benen naar de onder voortvluchtige maffiosi uiterst populaire Lage Landen. De Calabrees uit het beruchte maffiadorpje San Luca wordt in politierapporten beschreven als 'gevaarlijk, intelligent en voorzichtig', zo valt te lezen in het boek *Maffia* van de Belgische onderzoeksjournalisten Raf Sauviller en Salvatore Di Rosa. Met diverse valse identiteiten lukt het Signati om onder meer vanuit het Vlaamse plaatsje Meise zijn lucratieve drugshandel voort te zetten. Profiterend van het vrije verkeer van personen binnen de 26 Schengenlanden steekt El Supergordo daarbij regelmatig de Nederlandse grens over.

De ondergedoken gangster loopt eind november 2015 tegen de lamp als hij contact heeft met een maffioso uit de Belgisch-Limburgse grensplaats Maasmechelen, die al enige tijd onder de tap van justitie ligt. Op dat moment verblijft de moddervette maffiabaas met een vals paspoort in een Belgisch privéziekenhuis. Nadat zijn vingerafdrukken zijn afgenomen, wordt duidelijk dat het om de voortvluchtige Sebastiano Signati gaat.

Signati behoort tot de honderd meest gezochte criminelen in zijn vaderland én is door een coulante Nederlandse rechtbank vier jaar eerder op vrije voeten gesteld. Dat de crimineel de borg van tienduizend euro destijds met gemak kon aftikken, wekt geen verwondering, gezien het feit dat het parket in zijn geboorteregio Reggio Calabria in 2014 voor 250 miljoen euro aan landgoederen van hem in beslag nam.

Het verhaal van de maffiabaas Signati, die in Nederland de dans ontsprong, staat – samengevat en versluierd – beschreven in het onderzoeksrapport *Cerca Trova* (vrij vertaald naar het gezegde: zoekt en gij zult vinden). Dit rapport bevat een honderd pagina's tellende analyse van de activiteiten van de Italiaanse maffia in Nederland, gemaakt door een projectgroep met leden van de Nationale Politie, het Openbaar Ministerie, de FIOD en de belastingdienst. Het project werd in 2015 afgerond, maar het onderzoeksverslag verscheen pas in april 2017, niet lang voordat wij ons onderzoek voor *Maffiaparadijs* afrondden.

Het geval-Signati bevat veel ingrediënten die ook in *Maffiaparadijs* aan de orde komen: de zeer winstgevende maffiabusiness, de cruciale rol van Nederland in de internationale cocaïne-carrousel, het verblijf hier van *latitanti* ofwel voortvluchtigen. Bovendien werpt het geval de vraag op: is Nederland niet nog steeds te naïef in het bestrijden van de maffia? En in hoeverre is het angstbeeld dat de maffia, door corruptie en infiltratie, een ondermijnend effect heeft op de Nederlandse samenleving reeel? Het zijn vragen die in dit boek worden beantwoord.

In *Cerca Trova* staan nogal wat onthutsende feiten. Zo blijkt dat 22 Italiaanse restaurants in Nederland maffiagerelateerd zijn, dat Nederland op Spanje na koploper is bij de arrestatie van maffiosi (er werden tussen 1992 en 2014 55 maffialeden aangehouden; vermoedelijk slechts een fractie van wat hier rondhobbelde) en dat de Italiaanse antimaffiadienst Direzione Nazionale Antimafia in 2014 de meeste rechtshulpverzoe-

ken naar óns land deed uitgaan. Zoals een deskundige van Europol verderop in dit boek zegt: ‘De grootste maffiagroeperingen van Italië werken of in Nederland, of in Spanje. Of in allebei de landen. Er bestaat geen grote maffiagroepering die hier níet actief is.’

Hoewel het rapport *Cerca Trova* weinig aandacht kreeg, is het feit dat overheidsinstanties überhaupt een analyse van de Italiaanse maffia hebben gemaakt, behoorlijk revolutionair te noemen. Zeker vergeleken met de situatie die we aantroffen toen wij in 2010 het boek *De Italiaanse maffia in Nederland* publiceerden. Weliswaar had een onderzoeksteam onder leiding van criminoloog en hoogleraar Cyrille Fijnaut al in de jaren negentig geconstateerd dat de Italiaanse georganiseerde misdaad in Nederland voet aan de grond had gekregen, maar de aandacht was daarna verslapt en de maffia leek niet veel meer dan een curiositeit in de polder.

Dat veranderde, mede naar aanleiding van ons boek, toen de Dienst Nationale Recherche van het Korps Landelijke Politiediensten (inmiddels de Nationale Politie geheten) in 2011 een onderzoek publiceerde naar de aard en werkwijze van de ‘Ndrangheta, de machtige maffiagroepering uit de streek Calabrië. Uit dat onderzoek kwam onder andere naar voren dat ‘Ndranghetaleden ons land niet alleen gebruiken om zich schuil te houden voor Italiaanse opsporingsdiensten, zoals vaak wordt gedacht, maar ook om criminele activiteiten te ontplooiën die de machts- en financiële positie van de organisatie versterken. Volgens Duitse en Italiaanse opsporingsdiensten was ten minste één vaste ‘Ndranghetacel met minstens twaalf ingewijde leden in Nederland actief onder leiding van een hooggeplaatst lid.

Ons boek *De Italiaanse maffia in Nederland* uit 2010 was grotendeels gebaseerd op de strafdossiers van overgelopen maffiosi van de Sacra Corona Unita, die we in bezit hadden gekregen via de bekende ‘man in een regenjas in een tochtige parkeerga-

rage'. Aan de hand van hun verklaringen konden wij de bewegingen van de criminelen in Nederland nauwgezet schetsen, letterlijk: van bordeel naar restaurant, en zo een unieke inkijk verschaffen in hun modus operandi. Daarnaast beschreven wij in korte intermezzo's de andere drie belangrijke maffiatakken ('Ndrangheta, Cosa Nostra en Camorra) en hun positie in Nederland.

Maffiaparadijs heeft meer ambitie en is naar onze overtuiging evenwichtiger. De opzet is thematisch van aard. Elk hoofdstuk kent een uitgebreide inleiding over een bepaald aspect van de maffia, zoals de positie van vrouwen of de rol van Italiaanse migranten als handlangers van de maffia, waarna een of meer casussen volgen. Dat in vrijwel al die gevallen de handel in cocaïne een grote rol speelt is evident: coke is de witte motor waarop de maffia draait.

Een aantal verhalen uit *De Italiaanse maffia in Nederland* is opnieuw opgenomen en waar nodig aangevuld met feiten. Zo waren de leden van de Sacra Corona Unita, die verantwoordelijk waren voor verscheidene moorden op Nederlands grondgebied, destijds nog niet veroordeeld door Italiaanse rechters en bleek één maffiakopstuk nog altijd doodgemoedereerd in Nederland rond te lopen. Wij wisten deze tot levenslange gevangenisstraf veroordeelde killer op te sporen en doen daarvan verslag. Uiteraard staan er veel nieuwe verhalen in *Maffiaparadijs*, soms met zeer saillante en onthullende details, zoals over de infiltratie van de maffia in de Aalsmeerse bloemenveiling.

Dit boek is het resultaat van acht jaar onderzoek naar de maffia in Nederland en, niet te vergeten, de Nederlandse Antillen. We konden beschikken over strafdossiers, soms zelfs staatsgeheime documenten en onderzoeksrapporten, we interviewden maffiosi die in een getuigenbeschermingsprogramma zitten en spraken met vele deskundigen, onder wie Italiaanse maffiabestrijders en experts van Europol. We maakten deel

uit van het internationale journalistieke onderzoekscollectief Correctiv dat de Nederlandse activiteiten blootlegde van een van Italië's meest gevreesde maffiaconglomeraten, de Aquino-Coluccio-Commisso-clan. Correctiv bundelde in dat onderzoek de krachten van gespecialiseerde journalisten uit Duitsland, Italië, België, Nederland en Sierra Leone.

Hoezeer de maffia nog altijd tot de verbeelding spreekt, blijkt niet alleen uit recente films en tv-series als *Gomorra*, die een realistischer beeld schetsen van de maffia dan de beroemde filmcyclus *The Godfather*. Het blijkt ook uit het feit dat wij geregeld door media worden benaderd en voor lezingen uitgenodigd om over dit onderwerp te spreken. Daardoor ontstond bij ons en bij anderen de behoefte aan een boek dat een completer beeld schetst van de manier waarop de maffia opereert in Nederland én op de Nederlandse Antillen. Een boek waarin duidelijk wordt op welke wijze de Italiaanse maffia zich onderscheidt van andere misdaadgroeperingen en waarin de vraag wordt beantwoord waarom Nederland geldt als een maffiaparadijs. Dat boek heeft u nu in handen.

1

DE BUSINESS – INLEIDING

Er bestaat een eeuwenoud Siciliaans rijmpje: ‘De wet is er voor de rijken, de galg voor de armen en justitie voor de gekken.’ Het tekent de opstandige volksaard op Sicilië, het grootste eiland in de Middellandse Zee, dat in de loop der eeuwen is belegerd door onder meer Grieken, Arabieren, Fransen en Spanjaarden. Volgens de overlevering sloten Siciliaanse boeren een geheim verbond: een ‘maffia’ waarmee ze weerstand konden bieden aan de steeds wisselende machthebbers. Lange tijd bestond daarom de misvatting dat de maffia iets nobels was, een oeroud kenmerk van een weerbarstige eilandmentaliteit.

Over de herkomst van het woord ‘maffia’ bestaan uiteenlopende interpretaties. Volgens sommigen stamt het af van Arabische woorden als *mahyas* (agressieveling, opschepper) of *maha* (grot). Anderen beweren dat *mafia* (in het Italiaans met één f) staat voor ‘*Morte alla Francia, Italia anela*’: dood aan Frankrijk, eenheid voor Italië. De term ‘maffia’ krijgt in Italië algemene bekendheid door het populaire toneelstuk *I mafiusi de la Vicaria* uit 1863, dat zich afspeelt in de gevangenis van Palermo. In het stuk komen maffia-elementen voor, zoals een *boss*, de *omertà* (zwijgplicht) en *pizzo* (afpersingsgeld). Een verklaring van spijtoptant Tommaso Buscetta uit 1984 sluit daarbij aan: ‘Het woord “mafia” is een literair verzinsel, want echte

maffiosi worden simpelweg aangeduid als mannen van eer. Elk van hen hoort bij een buurt en is lid van een familie. Als geheel wordt de organisatie Cosa Nostra genoemd.'

Ook Buscetta denkt dat de maffia al uit de middeleeuwen stamt, maar tegenwoordig wordt algemeen aangenomen dat de Cosa Nostra pas rond 1860 tot wasdom is gekomen. Het is niet, zoals ook vaak wordt aangenomen, op het arme Siciliaanse platteland waar de maffia ontstaat, maar juist in de rijkere steden die in de negentiende eeuw profiteren van een bloeiende handel in citrusvruchten. Miljoenen kisten Siciliaanse sinaasappels en citroenen vinden hun weg naar Parijs, Londen en New York.

De economische voorspoed betekent niet dat er stabiliteit is op het eiland, want de welvaart wordt niet bepaald gelijkmatig verdeeld. Sicilië is van oudsher opgedeeld in stukken grond die door de koning in bruikleen zijn gegeven aan *nobili*, edelen. Het toezicht laten zij over aan *gabelotti*: Sicilianen die de pachtende boeren moeten controleren. Al vanaf 1812 wordt geprobeerd dit feodale stelsel af te schaffen, maar de baronnen en de *gabelotti* behouden veel van hun macht. Omdat een sterk centraal gezag ontbreekt, geldt in de jaren zestig van de negentiende eeuw nog steeds het recht van de sterkste.

De eigenaren van de fruitplantages hebben te maken met een mysterieus fenomeen dat hen in een wurggreep neemt. Ze worden belaagd door een groep die zichzelf 'mannen van eer' noemt, die een onderlinge geheime code en inwijdingsriten kent en zich in alle lagen van de samenleving bevindt. Ze kunnen eenvoudige fruitplukkers of opzichters zijn, maar ook priesters en politici. De 'mannen van eer' intimideren de fruittelers, persen ze af door beschermingsgeld te vragen of nemen hun complete markt over. Wie weigert of met de autoriteiten praat, wordt doodgeschoten. Het zijn de basisingrediënten voor de maffia zoals we die nu kennen. Een onderzoeksrapport

uit 1877 meldt dan al: ‘De geweldsindustrie heeft het eiland overgenomen.’

Van de vier maffiatakken in Italië is echter niet de Cosa Nostra, maar de Napolitaanse Camorra de oudste. Omdat misdaad-syndicaten niet de neiging hebben hun historie nauwgezet te documenteren, bestaan over het ontstaan van de Camorra ook talrijke legendes. Algemeen wordt aangenomen dat de misdaadbeweging Spaanse wortels heeft. Dat is niet onaannemelijk, omdat Italië voor de eenwording van het land in 1860 lang onder Spaans bewind stond.

Een van de legendes komt uit 1911 van een kapitein van de *carabinieri*, de Italiaanse politie. Deze beweert dat de Camorra al in 1654 is opgericht. Raimondo Gamur, een Spaanse vrijbuiters uit Zaragoza was naar Napels gevlucht, maar belandde in de gevangenis van Castel Capuano. Hij vertelde over de Spaanse georganiseerde misdaad, wat vijf Napolitanen inspireerde om een dergelijk syndicaat in Napels op te richten, de Garduna. De naam zou afstammen van vrijbuiters Gamur. Dat zou later zijn verbasterd tot ‘Camorra’.

Voor dit soort verhalen hebben de Italianen een prachtig gezegde: ‘*Se non è vero, è ben trovato.*’ Als het niet waar is, dan is het mooi verzonnen. We kunnen slechts van de feiten uitgaan. Algemeen bekend is dat de Camorra vroeg in de negentiende eeuw de stad Napels in zijn greep had. Italië werd bestuurd door Spaanse edelen die weinig ophadden met de straatarme bevolking. De handhaving in de stad moest dan ook onderling worden opgelost. Elke wijk had een clan die heerste over dat deel van de stad.

In december 1820 kwam een bont gezelschap bijeen in de kerk van Santa Caterina in Formiello. Het waren de hoofden van twaalf families in Napels, die samen heersten over de stad. Ze kwamen bijeen om zich te organiseren. Tijdens een plechtige

ceremonie richtten ze de Bella Società Riformata op, een genootschap binnen de Camorra dat de vrede tussen de families moest bewaken en zelfs haar eigen vorm van rechtspraak (*mamme*) kende.

De Napolitaanse clans werden door de regerende familie Bourbon ingezet om de openbare orde te handhaven, een taak die de clans maar al te graag op zich namen. Vroeg in de negentiende eeuw werd van winkeliers al beschermingsgeld geëist. Uiteindelijk leidde het ertoe dat de clans door middel van afpersing de hele economie van Napels in hun macht kregen.

Hoe verschillend van oorsprong de Cosa Nostra en Camorra ook zijn, hun ontstaansgeschiedenissen hebben één ding gemeen: het vermogen om in hoeken en gaten te duiken waar iets te halen valt, waar geld is te verdienen. Dat vermogen heeft de maffia altijd behouden. De business waarin ze opereert, is dan ook zeer divers. Sigarettensmokkel. Het gokwezen. De bouw. De productie van waterbuffelmozzarella. Afvalverwerking. Wapenhandel.

De maffia weet uitstekend te anticiperen op nieuwe omstandigheden en regelgeving, zo bleek al tijdens de drooglegging in de Verenigde Staten in de jaren twintig van de vorige eeuw. Al Capone en consorten draaiden megaomzetten met de illegaal geworden distributie van alcoholische drank. De vijf New Yorkse maffiafamilies legden in deze jaren de basis voor hun ongekende rijkdom en macht, die tot diep in de jaren tachtig aanhield.

Net als het 'gewone' bedrijfsleven ziet de maffia een gat in de markt en duikt daarin, en net als het gewone bedrijfsleven is de maffia in principe immoreel. De handel in andere drugs dan alcohol en sigaretten werd aanvankelijk als not done beschouwd, maar zodra de *bosses* doorkregen hoe lucratief het was, werden

de principes bij het grofvuil gezet. De Siciliaanse maffia werd stinkend rijk door in de jaren vijftig, zestig en zeventig de Verenigde Staten met heroïne te overspoelen. En de 'Ndrangheta uit Calabrië is een van de grootste importeurs van cocaïne uit Zuid-Amerika.

Hoewel de handel in drugs de belangrijkste inkomstenbron vormt voor de maffia, worden voortdurend nieuwe velden afgegraasd. Het in 2006 gepubliceerde boek *Gomorra* van Roberto Saviano begint met een beschrijving van de haven van Napels waar dagelijks containers met illegale merkkleding en in China in elkaar geflanste barbies worden op- en overgeslagen, onder toezicht van de maffia.

En wat te denken van matchfixing? De Italiaanse voetbalclub Crotone zou volgens de voormalige 'Ndranghetabaas Luigi Bonaventura (zie hoofdstuk 16, 'De kroongetuigen') toebehoren aan zijn familie. De club kwam in het seizoen 2016-2017 voor het eerst in zijn bestaan uit in de Serie A. In de jaren negentig zou Crotone een kampioenswedstrijd hebben gekocht met machinegeweren. Ook werden tegenstanders bedreigd en geïntimideerd. Crotone is niet de enige Italiaanse club waar een maffiageurtje aan zit. In mei 2015 werden liefst vijftig personen uit de lagere divisies van het Italiaanse betaald voetbal – spelers, managers, voorzitters – aangehouden op verdenking van matchfixing. Achter de oplichtingspraktijken zou de 'Ndrangheta schuilgaan.

Illegale zaken leveren veel zwart geld op, en dus veel rompslomp. Je kunt moeilijk een woning of een jacht kopen door met kruiwagens vol euro's of dollars aan te komen. Dus moeten activiteiten worden ondernomen die het zwarte geld witten, zoals het runnen van of investeren in cafetaria's, restaurants, discotheken, goudwisselkantoren en casino's.

Nieuwe ontwikkelingen bieden nieuwe kansen. Fraude met EU-subsidies, het transport van vluchtelingen, internetoplich-

ting – alles wat inkomen kan genereren, wordt omarmd. In het dertiende rapport van de antimaffiaorganisatie *sos Impresa* uit 2012 werden vier terreinen opgesomd waarin de maffia een financieel en strategisch belang zag: gezondheidszorg (laboratoria, afkickklinieken, private verzorgingshuizen), transport (openbaar vervoer, goederenvervoer, toerisme), sport (fitnesscentra, sportclubs, wedkantoren, *sportsupplies*) en veiligheid (nachtelijk toezicht, persoonsbeveiliging, bewaking van nachtclubs en bewaking van bouwplaatsen). Je kunt er donder op zeggen dat, als dit de trends waren in 2012, de maffia anno 2017 al flink is geworteld in deze sectoren.

Soms wordt een hele bedrijfstak gedomineerd door de maffia. Decennialang kon geen bouwcontract op Sicilië worden afgesloten zonder dat de Cosa Nostra een dikke vinger in de pap had. Omgekochte ambtenaren en politici zorgden voor dubieuze aanbestedingen. Met als resultaat dat de maffia ‘kathedralen in de woestijn’ bouwde en andere veel te dure of onafgebouwde projecten.

In Napels is de afvalverwerking sinds jaar en dag onder controle van de Camorra. Een beproefde tactiek is het frustreren van de afvaldiensten door vuilniswagens te vernielen, waardoor het vuil in de stad zich ophoopt en de gemeente wel moet onderhandelen met de maffia.

Dat de maffia ook in Nederland actief is, is een zekerheid. Maar gelukkig is Nederland tot op heden verstoken gebleven van diepgaande infiltratie in onze economie. Toch hebben wel degelijk twee oer-Hollandse sectoren op indringende wijze met de maffia te maken gehad: de bloemenveiling in Aalsmeer en *good old* tante Pos.

Alvorens deze zaken uit de doeken te doen, mag een andere tak van ‘maffiasport’ niet onvermeld blijven: kunstroof of de heling van kunst. In 2002 werden twee schilderijen uit het Van Gogh Museum in Amsterdam gestolen. Geschatte waar-

de: vier miljoen euro. In 2016 werden ze teruggevonden; al die jaren waren ze in het bezit geweest van de Italiaanse mafia.